

prunella

**zpravodaj
oblastní
ornitologické sekce
při Správě Krkonošského
národního parku
ve Vrchlabí
1981 - 1**

VII. ročník

O B S A H

RNDr. Petr Miles	
Bilance činnosti ornitologické sekce při správě Krkonošského národního parku v roce 1980 a plán na rok 1981	... 2
Martin Smrček a Jiří Malina	
Několik slov k modráčkovi / <i>Luscinia svecica</i> L./ a kulíku hnědému / <i>Eudromias morinellus</i> L./	... 10
Martin Smrček	
K zaklecování ptáků	... 13
Miloslav Hříbek	
Baltická akce u jezera Bukowo v PLR	... 14
RNDr. Petr Miles, Miloslav Hříbek, Martin Smola	
Ornitologické poznatky z expedice Carpatia 1980	... 16
Martin Ptáček	
Zajímavější ornitologické pozorování z okolí Rýchor v roce 1980	... 21
Karel Ouzký	
Jak to bylo se zdivočelými holuby v Klášterské Lhotě	... 23
Miroslav Němec, Josef Kalenský	
Z jarního tahu ptáků v Podkrkonoší	... 24
RNDr. Petr Miles	
Přehled ptáků okroužkovaných v oblasti Krkonoš v roce 1980	... 25
RNDr. Petr Miles	
Zájemcům o účast na akci Balt v Krkonoších v roce 1981	... 27

BILANCE ČINNOSTI ORNITOLOGICKÉ SEKCE PŘI SPRÁVĚ KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU V ROCE 1980 A PLÁN NA ROK 1981

Činnost ornitologické sekce při Správě Krkonošského národního parku se v r. 1980 projevovala především v avifaunistickém terénním výzkumu, v zajišťování akce Balt a kroužkování ptactva; v pomoci při budování naučné stezky ve vrchlabském zámeckém parku, v práci s mládeží a při přípravě a kompletaci zpravodaje sekce Prunella.

V průběhu uplynulého roku bylo na základě podání písemných přihlášek a po projednání ve výboru sekce přijato do ornitologické sekce 8 nových členů. Byli to Petr Hajčuk a Jiří Mitňan z Hostinného, Milan Chaloupka a Jan Vondra z Trutnova, Petr Metelka a Pavel Janačík z Vrchlabí, Věra Lněničková z Hradce Králové a Ing. Zdeněk Popel z Prahy. Členská základna sekce se tedy nadále rozrůstá, některé dosavadní členy je však nutno upozornit, že nevykazují potřebnou činnost.

A v i f a u n i s t i c k ý v ý z k u m

je záležitostí jednotlivých členů sekce především v místě jejich bydliště. Významnější faunistické nálezy a pozorování jsou registrovány v centrální druhové kartotéce v Krkonošském muzeu.

V zimních měsících pokračoval pokusný odchyt havranovitých ptáků a dravců do zařízení vybudovaných členy sekce ve Vrchlabí. Tento výzkum přinesl zajímavé výsledky, které již byly publikovány v předcházejícím čísle Prunelly. V pokusných odchytových zařízeních byli polapeni i 2 výři velcí, o jejichž výskytu ve Vrchlabí se dříve nevědělo. V okolí Vrchlabí bylo prováděno i zimní sčítání dravců podle metodiky stanovené Skupinou pro výzkum dravců a sov při ornitologické sekci Zoologické společnosti při ČSAV.

V hnízdním období bylo nadále usilováno o prokázání výskytu a hnízdění vzácných krkonošských ptáků /modráka tundrového, dřemlíka tundrového, orla křiklavého, budníčka horského, hýla rudého, drozda cvrčaly a j./-. Na Pančavské louce bylo znovu zaznamenáno hnízdění modráka tundrového v počtu asi pěti pářů a byla přijata nová opatření k jeho ochraně. V dů-

sledku nepříznivého počasí bylo jejich hnízdění většinou neúspěšné. Na Úpské račelině v r. 1980 modráci zjištěni nebyli. Byl opět pozorován výskyt dřemlíka tundrového a orla křiklavého, u těchto ptáků však stále chybí doklad o hnízdění. Hýl rudý již náleží mezi pravidelné zástupce krkonošské fauny a jeho početní stavy se zvyšují. Výskyt budníčka horského a drozda cvrčaly v r. 1980 prokázán nebyl.

Vážným zásahem do přírodního prostředí Krkonoš bylo provedení velkoplošného chemického postřiku smrkových porostů na většině území Krkonošského národního parku v důsledku kalamitního přemnožení obaleče modřínového. V době provádění postřiku /v červnu/ byly možnosti avifaunistického výzkumu znesnadněny tím, že vstup do lesních porostů byl zakázán. Účinek těchto postřiků na ptactvo zkoumali metodou kvantitativního sčítání ptactva na vybraných transektech též pracovníci Ústavu krajinné ekologie ČSAV ornitologové Dr.Karel Šťastný, CSc. a Dr.Vladimír Bejček. I když bezprostředně po postřiku znatelný úbytek ptactva zaznamenán nebyl, je otázkou, zda se negativní účinek neprojeví později.

A k c e B a l t

Také v r. 1980 byla akce Balt největší ornitologickou akcí Správy Krkonošského národního parku, které se zúčastnilo 40 členů ornitologické sekce a dalších i zahraničních zájemců. Byli to tito účastníci: R.Grund /Vrchlabí/, J.Grúz /Prosečné/, P.Hajduk /Hostinné/, J.Hašek /Luže/, Dr.K.Harant /Pardubice/, J.Hladík /Třebestovice/, J.Horák /Pardubice/, M.Horák /Bílina/, M.Hošek /Pardubice/, M.Hrdlička /Praha/, M.Hromádka /N.Město n. M./, M.Hříbek /Pardubice/, M.Chaloupka /Trutnov/, T.Janecký /Liberec/, J.Kalenský /Vrchlabí/, H.Krausová /Třebechovice/, J.Kurc /Mimoň/, H.Lampert /Hostinné/, V.Lněničková /Hradec Králové/, B.Makaloušová /Praha/, J.Malina /Praha/, M.Mareček /Roudnička/, P.Metelka /Vrchlabí/, P.Mixa /Praha/, S.Průchová /Pardubice/, J.Sadílek /Praha/, R.Sikora /Mladé Buky/, M.Smola /Trutnov/, Vl.Šoltys /Jičín/, V.Tůma /Úvaly/, Vl.Vávra /Néchoď/, J.Vondra /Trutnov/, K.Winklerová /Šumperk/ a L.Zajíček /Mladé Buky/; z NDR N.Diessner /Drážďany/, A.Fiedler /Drážďany/, E.Hoyer /Sehren/ a H.Sirbel /Eisenach/ a NDR I.Olejniczak /Vary-

šava/.

Výzkum byl prováděn celkem na 4 stanovištích /Rýchory, Staré Euky-Pilníkov, Vosecká bouda a Špindlerovka/, na pátém plánovaném stanovišti /Luční bouda/ se nemohl uskutečnit z důvodu adaptace budovy, kde mělo být zajištěno ubytování. Na Rýchorách u terénní biologické stanice Sokolka, kde výzkum probíhal vždy jednou za měsíc od května do srpna po dobu jedné pentády /5 dnů/, byla sledována hlavně místní hnízdní populace ptáků. U stanoviště Staré Euky-Pilníkov byl v květnu a v srpnu prováděn po dobu 4 pentád odchyt rákosníků a dalších obyvatel rákosových porostů. Při této akci zde bylo v srpnu polapeno i velké množství /765/ nocujících vlaštovek obecných. Ze vzácnějších ptáků zde byli odchyceni slavík tmavý, cvrčilka zelená a chrástal vodní. U Vosecké boudy probíhal souvislý výzkum od 25.8. do 16.10. Byl prováděn odchyt do sítí a do helgolandské vrše spolu s vizuálním pozorováním. Ubytování zde bylo zajištěno, podobně jako na předchozím stanovišti. v přistavené maringotce vybavené na způsob biologické stanice. Pracovní podmínky účastníků akce byly toho roku u Vosecké boudy velmi ztížené v důsledku zničení přístupové cesty z Harrachova a uzavřením Vosecké boudy. Celkový pokles početnosti ptactva zaznamenaný u Vosecké boudy v r. 1979 trval i v r. 1980. Některých ptačích druhů sice přibýlo /sýkora uhelníček, králíček obecný/, značný úbytek však byl zaznamenan u čečetky zimní, pěnkavy obecné, sýkory koňadry, čížka lesního, lindušky horské a dalších ptáků. Největší raritou bylo odchycení lelka lesního, vícekrát zde byl spatřen sokol stěhovavý a poprvé i zedníček skalní. Průběh ptačího tahu byl oproti předcházejícím rokům velmi rozkolísaný a zřejmě v důsledku častého severního vzdušného proudění se mnoho ptáků při přeletech vrcholového sedla vracelo zpět k severu. Celkově byl zaznamenán přelet asi 80 000 ptáků, což je podstatně méně než v předcházejících letech. Ptáci téhli i poněkud stranou od dříve obvyklé trasy, takže vylepšenou konstrukci helgolandské vrše většinou míjeli. V říjnu byl oproti minulým rokům zaznamenán nebývale silný přelet lindušek lučních. V důsledku mimořádně silné vichřice došlo 16.10. k velkým škodám na odchytových zařízeních. Akci bylo proto nutno předčasně ukončit, i když právě v těchto dnech probíhal ještě silný možná opožděný tah.

Čtvrtým výzkumným stanovištěm bylo hřebenové sedlo u Špindlerovky, kde byl pokusný odchyt proveden ve čtyřech pentádách v září a říjnu. Ve dvou říjnových pentádách zde byl též proveden pokus o noční odchyt ptáků za pomoci reflektoru, o kterém již bylo obšírně referováno v předcházejícím čísle Prunelly. I když doba trvání výzkumu u Špindlerovky byla krátká, zdá se, že pokud jde o množství protahujících ptáků, je zde situace obdobná jako u Vosecké boudy. Výhodou je však snadná doprava po dobře udržované silnici, telefonní spojení, menší vzdálenost od Vrchlabí a možnost využití elektrického proudu k nočnímu odchytu ptáků. To vše je předpokladem úspěšného výzkumu ptačího tahu i v následujících letech. Nevýhodou je velký turistický ruch včetně značné frekvence motorových vozidel.

V ý s l e d k y k r o u ž k o v á n í p t á k ů

Přes ztížené podmínky a slabší početní stavy ptáků bylo v r. 1980 okroužkováno v oblasti Krkonoš 3008 ptáků v 77 druzích, což je dosud rekordní výsledek. Nejvíce jich bylo opět okroužkováno při akci Balt /2264 ptáků v 60 druzích/, zbytek při odchycích havranů a dravců ve Vrchlabí a jednotlivými členy ornitologické sekce. Zatímco při akci Balt se kroužkují zpravidla všichni odchycení ptáci, při ostatních odchycích je respektován zákaz kroužkování některých druhů. I při akci Balt se však kroužkuje těchto nepovolených druhů ptáků vcelku málo, neboť tyto bývají při odchycích ve vysokých horských polohách zastoupeny obvykle jen v menší míře. Nejvíce bylo okroužkováno vlaštovek obecných /754/, odchycených převážně v rákosině v Pilníkově-Starých Bukách, následovali pěnkava obecná /304/, červěnka obecná /176/, pěvuška modrá /142/, sýkora uhelníček /96/, králíček obecný /90/ a drozd zpěvný /79/, obvyklé úlovky především z hřebenového sedla u Vosecké boudy. V odchytových zařízeních ve Vrchlabí bylo okroužkováno 176 havranů polních, 14 kání lesních, 1 kavka obecná, 1 jestřáb lesní a dokonce 2 výři velcí. Neobvykle vysoký počet okroužkovaných dlasků tlustozobých /111/ byl umožněn jejich hromadným výskytem ve vrchlabském zámeckém parku, kam se v pozimních měsících sletovali na dozrávající bukvice. Z ostatních druhů ptáků zasluhuje ještě pozornost 23 kachen divokých odchovaných elektrickým způsobem a po okroužkování vypuštěných do volné

přírody a 9 kosů horských, odchycených především při akci Balt u Špindlerovky.

B u d o v á n í n a u č n é s t e z k y

Naučná stezka ve vrchlabském zámeckém parku je místem, kde mají návštěvníci Krkonoš možnost spatřit mnohé ze zástupců krkonošské avifauny. Plánuje se zde výstavba nových voliér, z nichž velká průchozí má být jediné svého druhu v celé ČSSR. Cílem chovu některých z ohrožených druhů ptáků je i výzkum možností jejich reprodukce v umělých podmínkách. Zatím je v tomto směru věnována největší pozornost tetřevu hlušci a vodním ptákům na zámeckém rybníku, postupně však bude usilováno i o odchovy dalších druhů ptáků. Mezi zaměstnanci oddělení biologické produkce Správy Krnapu, kteří mají výstavbu naučné stezky na starosti, jsou i tři členové ornitologické sekce /Ing. J. Procházka, R. Grund a P. Janalík/, na zajišťování ptáků do voliér a na zámecký rybník se však podílejí i mnozí další členové sekce, zejména při akci Balt. V r. 1980 tak byla pro naučnou stezku získána většina nových přírůstků.

P r á c e s m l á d e ž í

spočívá především ve vedení kroužků mladých ochránců přírody /členové sekce vedou kroužky ve Vrchlabí a v Hostinném/ a v získávání nových mladých zájemců na úseku ornitologie a v jejich metodickém vedení. Početní vzrůst mladých členů ornitologické sekce a převládající účast mládeže na akcích Balt svědčí o tom, že se tato práce daří. Dva mladí členové sekce /P. Hajduk z Hostinného a J. Kalenský z Vrchlabí/ se přihlásili do celostátně organizované přírodovědné soutěže škol II. cyklu, kde si zvolili řešení samostatných prací s ornitologickou tematikou. Výborných výsledků dosahuje v Biologické olympiádě a dalších přírodovědných soutěžích nejmladší člen-čekatel sekce Radek Sikora z Mladých Buků.

P r u n e l l a ,

zpravodaj ornitologické sekce, byl v uplynulém roce vyhotoven ve dvou číslech. Členové sekce, kteří jsou hlavními dodavateli příspěvků, pomáhají i při kompletaci jednotlivých vý-
tisků zpravořaje přeř ředěních vzhledu. Jde především o pracn

zařazování namnožených listů podle číselného stránkování.
Léjem ornitologické veřejnosti o Prunellu nadále vzrůstá.

V ý b o r s e k c e

pracoval v r. 1980 v následujícím složení: P.Fišer, J. Grúz, J.Kalenský, H.Lampert, Dr.P.Miles, M.Němec, B.Novotný a Ing.J.Procházka. Scházel se každý měsíc a z jeho porad byly zhotovovány zápisy. Na výroční členské schůzi 28.12.1980 ve Vrchlabí byl pro rok 1981 zvolen na místo B.Novotného J. Vondra, který řídí činnost nově utvořené skupiny mladých ochránců přírody s ornitologickým zaměřením v Trutnově.

O d m ě n ě n í č l e n o v é

Jako nejlepší členové sekce byli pro uplynulý rok vyhodnoceni Věra Lněničková a Josef Kalenský. Oba obdrželi čestný diplom podepsaný ředitelem Správy Krkonošského národního parku a nově vyšlou knihu Ptáci od Doc.Dr.W.Černého. Spolu s osmi dalšími členy sekce /R.Grund, J.Grúz, M.Hřibek, H.Lampert, M. Němec, R.Sikora, M.Smrček a S.Průchová získávají v r. 1981 i bezplatně 12 výtisků časopisu Správy Krkonošského národního parku Krkonoše.

Významnou událostí pro krkonošskou ornitologii byla v minulém roce členská exkurze Čs. ornitologické společnosti do Krkonošského národního parku, která se uskutečnila ve dnech 21.-22.6.1980. Účastníci, kteří přijeli do Pece pod Sněžkou dvěma plně obsazenými autobusy, odpoledne vystoupili na vrchol Sněžky a přenocovali na Luční boudě. Za odborného doprovodu pracovníků Správy Krnapu se seznámili nejen se zdejší avifaunou, ale i s problematikou ochrany horské přírody. Při zpáteční cestě, která z důvodu vytrvalého deště musela být pozměněna a zkrácena, navštívili nově vybudované středisko Správy Krnapu ve Špindlerově Mlýně, kde vyslechli odbornou přednášku a shlédli seriál barevných diapozitivů o přírodě Krkonoš. Další zastávkou byla návštěva naučné stezky ve vrchlabském zámeckém parku. Zde bylo možné z bezprostřední blízkosti shlédnout mnoho význačných zástupců krkonošského ptactva, které je zde chováno v prostorných voliérách. Všichni účastníci exkurze obdrželi i nově vyšlou publikaci Ptáci Krkonošského

národního parku a další propagační materiály.

P l á n p r é c e n a r o k 1 9 8 1

Základní náměty činnosti ornitologické sekce se pro nadcházející rok 1981 nemění.

Největší pozornost všech členů sekce by měla být opět věnována avifaunistickému terénnímu výzkumu, především na území Krkonošského národního parku. U těch členů, kteří nemají možnost častěji zajíždět do Krkonoš, je vítaný i výzkum prováděný v místě jejich bydliště v krkonošském podhůří.

Pokud jde o akci Balt, pak její těžišť bude přeneseno do prostoru hřebenového sedla u Špindlerovky, kde bude usilováno o účelné využití všech osvědčených metod a získaných zkušeností z předešlého výzkumu. Souvislý odchyt u Špindlerovky je plánován na období od 15. srpna do konce října, krátkodobé je možné organizovat i v letních měsících. Na druhém odchyťovém stanovišti ve Starých Bukách-Pilníkově bude prováděn odchyt a registrován výskyt vodního a v rákosinách žijícího ptactva po dobu dvou pentád ve dnech 22.-31. července.

Důležité jsou změny, ke kterým dochází při kroužkování ptactva mimo akci Balt. Zde je nutno dbět nových pokynů pro činnost spolupracovníků kroužkovací stanice Národního muzea v Praze, zejména pokud jde o zákazy kroužkování jednotlivých druhů. Společně s dřívějšími omezeními je nyní v platnosti úplný zákaz kroužkování následujících druhů ptáků: vrabec domácí a v. polní, zvonek zelený, kos černý, drozd zpěvný, sýkora koňadra, s. modřinka, s. babka, s. lužní a brhlík lesní. U posledních třech druhů je však povoleno kroužkovat mláďata v budkách. Špačky obecné je možno kroužkovat jen protahující a zimující. V srpnu až září je zakázáno kroužkovat rákosníka obecného, r. zpěvného i r. proužkovaného, pěnici černohlavou a p. slavíkovou a budníčka menšího i b. většího; v září a říjnu pěvušku modrou a červenku obecnou; v září až listopadu pěnkavu obecnou, konopku obecnou, dlaska tlustozobého, strnada obecného a s. rákosního. Od září až do února platí zákaz kroužkování stehlíka obecného a od září do listopadu a od února do dubna čížka lesního. Je zvýšený zájem především o kroužkování místních populací. Z ptačích druhů doporučených ke specializaci jsou v oblasti Krkonoš vhodné

podmínky pro kroužkování zejména jiřičky obecné, lindušky luční, l. horské i l. lesní, konipasa horského, kosa horského, lejska černohlavého a hýla rudého. Bude nutno usilovat o to, aby těchto ptačích druhů bylo okroužkováno co nejvíce.

Nové úkoly vyvstávají v souvislosti s budováním naučné stezky v zámeckém parku ve Vrchlabí. Vedení Správy Krkonošského národního parku rozhodlo věnovat se záchranému chovu těchto druhů ptáků: pěvuška podhorní, modrák obecný tundrový, kulík hnědý, kulíšek nejmenší, sýček obecný, sýc rousný, pučík bělavý, tetřev hlušec, tetřívka obecná, jeřábek lesní, koroptev polní a křepelka polní. Počáteční počet chovaných exemplářů byl stanoven na 4 páry. Možnost realizace tohoto záměru ovšem předpokládá kromě vybudování nových chovných zařízení a odpovídajícího personálního zabezpečení i získání potřebného chovného materiálu, což nebude snadné. Ptáci, kteří jsou v Krkonoších vzácní, by měli být získáváni odjinud. Pokud by členové sekce měli možnost některé z uvedených druhů ptáků získat, nechť vstoupí v kontakt s vedením Správy Krnapu. Kromě těchto vybraných ptačích druhů je ovšem vítaná i pomoc při udržování a doplňování sortimentu ptáků chovaných v zařízeních Správy Krnapu pro potřeby přírodovědné naučné stezky.

Je nutné usilovat o další zlepšení práce s mládeží a zvýšení počtu kroužků mladých ochránců přírody vedených členy sekce. Do zpravodaje Prunella by bylo zapotřebí více kvalitních příspěvků.

I v roce 1981 má dojít k velkoplošným chemickým zásahům proti obaleči modřínovému. Veškeré poznatky týkající se účinku těchto postřiků na ptactvo jsou velmi cenné.

RNDr. Petr Miles

NĚKCLIK SLOV K MODRÁČKOVĚ /LUSCINIA SVECICA L./ A KULÍKU
HNĚDÉMU /EUDROMIAS MORINELLUS L. "

Modráček obecný /Luscinia svecica/ je na území ČSSR pravidelně protahujícím ptákem /HUDEC a ČERNÝ, v tisku; FERIANC 1979/. Každoročně, i když v poslední době stále méně, jsou hlášena pozorování modráčků z časného jara /III.-IV./ nebo potom z pozdního léta a podzimu /VIII.-X./. Počet okroužkovaných modráčků na celém našem území se pohybuje ročně mezi 100 až 200 exempláři /FORMÁNEK ústně/. Přes 80 % z tohoto počtu okroužkovaných ptáků patří ke středoevropské rase L. s. cyanecula MEISN. /podle nepublikovaných kroužkovacích výsledků/. I proto bylo tolik překvapivé zjištění o zahnízdění několika párů modráčků tundrových, L. s. svecica L., na Pančavské louce v Krkonoších /MILLES 1978 a, b/.

Také problematika hnízdění druhého poddruhu, L. s. cyanecula, je dodnes nevyřešena. O hnízdění na Slovensku existuje sice řada zpráv /CHEMEL 1899, KUX 1952, 1961, BALIŠ a MOČANSKÝ 1956, BALIŠ 1958/, je však oprávněná obava, že větší hnízdiště na Žitném ostrově již vymizelo /HUDEC podle MILLES 1978 b/. V Čechách se zahnízdění modráčka středoevropského /L. s. cyanecula/ prozatím dokázat nepodařilo. Přesto se však v poslední době hromadí stále více pozdních jarních pozorování jednotlivých ptáků na různých místech Čech. Tak např. PETR a ŠIMEK pozorovali zpívajícího samce modráčka středoevropského v pobřežní vegetaci rybníka Švarcnberk u Veselí n. Luž. ještě v květnu /PETR 1978/. Na Českobudějovicku jej v květnu několikrát kroužkoval VITEK /FORMÁNEK ústně/; až do června 1979 se dva zpívající samci zdržovali v rákosinách poblíž ornitologické stanice na rybníku Blatec /Dívčice/, kde je pozorovala řada ornitologů /např. první autor/. Druhý z autorů tohoto příspěvku odchytil samce modráčka středoevropského 1. května 1979 při pravidelném kroužkování ptáků na Horušíckém rybníce u Veselí n. Luž. Lokalita zde byla pro hnízdění modráčků jako stvořená: podmáčená nízká křoviska přecházející do rašelinišť, rákosin a drobných lesíků.

Pravidelný výskyt modráčka středoevropského v hnízdní době na příhodných biotopech ukazuje na to, že by občasné hnízdění v Čechách bylo možné, a sáklm o něm jistě v nejbližší

Jobě někdo podá.

Kulík hnědý /*Eudromias morinellus* L./ patří v Československu mezi vzácné zatoulance /HUDEC a ČERNÝ 1977, FERIANC 1979/. Celkový areál jeho výskytu je disjunktivní /přerušovaný/, mozaikovitého charakteru. Vzácně hnízdí ve Skotsku, hojněji ve Skandinávii, na Tajmyrském poloostrovu, v deltě Leny, na Verchojanském pohoří, Čukotském poloostrově a v ústí Andyru. V euroasijském vnitrozemí hnízdí roztroušeně a nepravidelně na hřebenech Alp, Krkonoš, Transylvánských Karpat, Uralu a ve středoasijských horách /HUDEC a ČERNÝ 1977/.

V Krkonoších byl až do 30. let považován za pravidelného hnízdiče /JIRSÍK 1935/. Ve 40. letech však z Krkonoš zcela vymizel a jediný důkaz o jeho zahnízdění podal od té doby jen MAŘAN /1946/ nálezem tří mláďat na Luční hoře 30.6. 1946. Od tohoto data se však ke kulíku hnědému vztahuje pouze několik pozorování /např. BARTA 1958, MILES 1971/.

I na tahu je kulík hnědý v ČSSR velkým unikátem, neboť po roce 1950 byl mimo Krkonoše zjištěn pouze 4 x /HUDEC a ČERNÝ 1977/. Vyskytuje se většinou jednotlivě nebo v hejnkách do 10 ex., zcela výjimečný je výskyt 100 ks hejna u Heřmanic /HÁLA podle JIRSÍK 1935/. Jediným dokladem jarního výskytu kulíka hnědého v ČSSR mimo Krkonoše bylo ulovení jedné ♀ v květnu 1897 u Koprníku, o. Mladé Boleslav /HUDEC a ČERNÝ 1977/.

Druhý důkaz o jeho jarním výskytu v nížině podal druhý z autorů tohoto příspěvku v r. 1979. Při sledování hnízdní bionomie čejek pozoroval 7.5. na holém poli v Hrnčířích u Prahy 4 ex. při odpočinku a hledání potravy. Dva z nich byli krásně zbarvení jedinci ve svatebním šatě, dva v šatu prostém. I když je toto pozorování výjimečné, domníváme se, že kulíci hnědí protahují naším územím častěji, unikají však pozornosti.

V předloženém příspěvku jsme shrnuli pozorování dvou ptačích druhů význačných pro Krkonoše a snažili jsme se poněkud objasnit problematiku jejich tahu a hnízdění na území ČSSR.

L i t e r a t u r a

BALIŠ M. a MOŠANSKÝ A., 1956: Hniezdenie modráka obyčajného Európskeho /Luscinia svecica cyanecula WOLF/ na východnom Slovensku. - Sbor. Kraj. Múz. v Trnave 28: 54-55.

BALIŠ M., 1958: Príspevok k poznaniu avifauny močiarov v okolí Kráľovského Chlmca. - Prírod. Sbor. Slov. Múz. 4: 42-69.

BÁRTA Z., 1958: Další pozorování kulíka hnědého /Charadrius morinellus L./ v Krkonoších. - Ochr. Přírody 8: 222.

FERIANC C., 1979: Vtáky Slovenska 1. Veda. pp. 460-462.

FERIANC O., 1979: Vtáky Slovenska 2. Veda. pp. 236-238.

HUDEC K., ČERNÝ W. a spol., 1977: Fauna ČSSR - Ptáci 2. Academia Praha. pp. 484-489.

HUDEC K., ČERNÝ W. a spol., v tisku: Fauna ČSSR - Ptáci 3.

CERNEL J., 1899: Magyarországi madarai. 3 köt. Budapest.

JIRSÍK J., 1935: Ptáci. V knize: Jak žijí zvířata. Mor. Ostrava.

KUX Z., 1952: Hnízdění modráčka v ČSR. - Sylvia 14: 113-114.

KUX Z., 1961: Příspěvek k poznání ornithofauny jihoslovenských bažin u Gbelců, Čalova a Gabčíkova. - Čas. Mor. Mus. 46: 203.

MAŘAN J., 1946: Kulík hnědý, Charadrius morinellus L., v Krkonoších. - Sylvia 8: 49.

MILES P., 1971: Nové poznatky o rozšíření některých obratlovců /Vertebrata/ v Krkonoších. - Opera Corcontica 7-8: 179-196.

MILES P., 1978 a: Nové nálezky vzácných ptáků. - Krkonoše XI, 1: 10.

MILES P., 1978 b: Slavík modráček tundrový /Luscinia svecica svecica/ hnízdí v Krkonoších. - Prunella 1978, 1: 3-7.

PETR J., 1978: Výskyt modráčka obecného středoevropského na Třeboňsku v hnízdní době. - Sbor. Orn. Pr. Z Již. Čech.

Martin Smrček

Jiří Malina

Praha

K ZAKLECOVÁNÍ PTÁKŮ

/Reakce na příspěvek K. Haranta z Prunely 1980-2, str.18-20/

Již řadu let se věnuji odchytu drobných pěvců během tahu a zimování, s úspěchem přitom používám volavé ptáky. Při umísťování čerstvě odchycených volavců do klecí mě zpočátku provázely potíže podobné těm, o kterých se ve svém příspěvku zmiňuje Dr. K. Harant, pták během prvního dne uhynul.

S tímto negativním jevem jsem se postupně vypořádával /na rozdíl od Dr. K. Haranta ale cestou humánnější/ a za pomoci rad starých "ptáčníků" a vlastních zkušeností jsem si vypracoval jednoduchou metodiku, při jejímž použití u mně v poslední době k úhynům nedochází. Myslím si, že v užívání narkotik není ta správná cesta v ochočování divokých zvířat /tuto techniku neuvžívají ani profesionálové/ a dovoluji si předložit svůj osvědčený postup při zaklecovávání drobných ptáků.

1. Po odchytení je třeba co nejrychleji čerstvého jedince umístit do připravené klece, tedy omezit dobu jeho pobytu v sáčku na minimum.

2. Pro zaklecování je nejlepší použít menší klec /délky asi 40 cm/ s jedním nebo dvěma již krotkými ptáky stejné velikosti, kteří novému rychle ukáží, kde je potrava a voda. Přítomnost těchto "pomocníků" však není podmínkou.

3. V kleci musí být přístupná čistá čerstvá voda, nejlépe na obou protilehlých stranách klece, a vhodná potrava. Pro větší pěnkavovité ptáky užívám ptačí zob obohacený slunečnicí, hýlovi a dlaskovi přidávám kousek jablka, list hlávkového salátu nebo obyčejné smetánky. Křivce přidávám do klece i několik plných šišek, dává ale většinou hned přednost slunečnici. Pro drobné pěnkavovité užívám vhodné a snadno dostupné krmění z NDR /Zeisig und Stieglitz Futter/, někdy obohacené o čekanku. Nemí-li uvedené krmivo k dispozici, je možné jej nahradit ptačím zobem obohaceným olšovými či březovými semeny /nebo celými šištičkami a jehnědami/, čekankou, travním semenem či semeny plevelů. Vynikající jsou i vysypaná semena šišek.

4. Ptákovi je před vpuštěním do klece nutno dát napít, nejlépe ponořením špičky zobáku do vody nebo kapkou vody z namočeného prstu.

5. Po vpuštění do klece je vhodné klec zakrýt jemným plátnem /nebo papírem/ a ptáka nechat klidně odpočívat.

Použitím předešlé metody jsem pro sebe i své přátele zaklecoval prakticky všechny naše drobné pěnkavovité ptáky. U strnadaů užívám kromě ptačího zobu i měkké krmení /slavičí žír/ a moučné červy /larvy potemníka moučného/, pro červenku pak zprvu kromě hmyzu z přírody opět moučné červy, mladé cvrčky a postupně ji převádím na slavičí žír a měčené piškoty.

Během výprav do zahraničí jsem zjednodušenou uvedenou technikou zaklecoval a přivezl do Prahy třeba i zvonohlíky zlatočelá /*Serinus pusillus*/ z Kavkazu.

Pro začínající ornitology doporučuji k přečtení knihu H. Dosta: *Einheimische Stubenvögel*. Byla vydána v Uranii /NDR/ v r. 1969.

Martin Smrček

Praha

BALTICKÁ AKCE U JEZERA BUKOWO V PLR

Odchyťové stanoviště Bukowo bylo posledním ze tří míst, kde se provedl odchyť ptáků při polské akci Balt, které jsme s Jitkou Pechočovou po Mierzej Wislane a Helu v září 1980 navštívili.

Tábor měl podobný charakter jako oba předešlé. Byl zbudován mezi jezerem Bukowo a Baltským mořem v mladém borovém lese; jezero samotné se nachází asi 20 km severně od města Koszalin, od moře jej odděluje pevninská šíje široká zhruba 50 m. Po čas našeho pobytu bylo počasí velmi proměnlivé, ale vcelku převažovaly slunečné dny, a proto jsme mohli podnikat i delší výpravy po pobřeží. Tři kilometry na východ mají Poláci ještě jeden tábor, v němž se kroužkují ptáci - Bukowo I.

Na našem stanovišti - Bukowo II - bylo nataženo celkem 31 sítí, 22 v lese a zbytek v rákosinách jezera. Ve dnech 17.9. až 22.9. 1980 jsme okroužkovali následující ptáky:

1. Červenka obecná / <i>Erithacus rubecula</i> /	... 85 ex.
2. Králíček obecný / <i>Regulus regulus</i> /	... 17
3. Rákosník obecný / <i>Acroceph. scirpaceus</i> /	... 17

4. Pěnice černohlavá / <i>Sylvia atricapilla</i> /	... 17 ex.
5. Drozd zpěvný / <i>Turdus philomelos</i> /	... 11
6. Budníček menší / <i>Phylloscopus collybita</i> /	... 6
7. Sýkora modřinka / <i>Parus caeruleus</i> /	... 6
8. Sýkora koňadra / <i>Parus major</i> /	... 3
9. Sýkora lužní / <i>Parus montanus</i> /	... 3
10. Lejsek černohlavý / <i>Ficedula hypoleuca</i> /	... 3
11. Kos černý / <i>Turdus merula</i> /	... 3
12. Budníček větší / <i>Phylloscopus trochilus</i> /	... 2
13. Pěnice slavíkové / <i>Sylvia borin</i> /	... 2
14. Strakapoud velký / <i>Dendrocopos major</i> /	... 2
15. Řehek zahradní / <i>Phoenicurus phoenicurus</i> /	... 2
16. Cvrčilka slavíkové / <i>Locustella luscinioides</i> /	... 1
Celkem	.. 180 ex.

Chytili jsme i zajímavý retrap rákosníka obecného s kroužkem MUZ.Z.HKI.FINLAND.

Pěkné bylo pozorování na pobřeží. Přeletovala zde a sbírala hejna kulíků bledých /*Pluvialis squatarola*/. Většina kulíků již měla zimní šat, některým se však zachovaly zbytky letního opeření. Společně s kulíky bledými létali v hejnu jespáci obecní /*Calidris alpina*/, pisík obecný /*Actitis hypoleucos*/ a kulíci píseční /*Charadrius hiaticula*/. V jiném hejnu jsme pozorovali ústříčníka velkého /*Haematopus ostralegus*/, kolihu velkou /*Numenius arquata*/ a jespáky obecné.

Na hladině Baltského moře byla nejhojnější potápka roháč /*Podiceps cristatus*/. Dále jsme zde pozorovali kachru divokou /*Anas platyrhynchos*/, turpany hnědé /*Melanitta fusca*/, kormorány velké /*Phalacrocorax carbo*/ a mořáky bílé /*Mergus albellus*/.

Nad hladinou lovíli rybák malý /*Sterna albifrons*/ a rybák obecný /*Sterna hirundo*/, oba v zimním šatu. Jedenkrát kolem mne přelétl rybák severní /*Sterna sandvicensis*/. Jitka pozorovala z nevelké vzdálenosti 3 rybáky severní, sedící na kůlech vlnolamu. Z racků přeletovali racek chechtavý /*Larus ridibundus*/, racek malý /*Larus minutus*/, racek žlutohý /*Larus fuscus*/, racek stříbřitý /*Larus argentatus*/, racek mořský /*Larus marinus*/ a racek boušní /*Larus canus*/. Z dravců jsme viděli orla mořského /*Haliaeetus albicilla*/, který hnízdil v blízkém lese, káně lesní /*Buteo buteo*/ a jestřába lesního /*Accipiter gentilis*/. Přeletovaly husy /*Anser sp.*/, volavky popelavé /*Ardea*

cinerea/, krkavec velký /Corvus corax/, sojka obecná /Carrulus glandarius/, straka obecná /Pica pica/ a labuť velká /Cyanus olor/, která hnízdí na jezeře.

Před příjezdem na Bukowo jsem navštívil zajímavou část Polska - Mazurská jezera. Pro pozorování ptáků nebyla ovšem příliš vhodná Joba, takže jsem viděl ze zajímavějších druhů pár starých orlů mořských, ostříže lesního /Falco subbuteo/, pochopa rékosního /Circus aeruginosus/, krkavce velké, ořeš-níky kropenaté /Nucifraga caryocatactes/, datla černého /Dryocopus martius/, kormorána velkého, drozda brávníka /Turdus viscivorus/, kopřivku obecnou /Anas strepera/ a racka mořského. Pozval mne sem pracovník Polské akademie nauk z výzkumného ústavu v Popielně. Tento výzkumný ústav je zajímavý svou bobří a jelení farmou a farmou zubroňů, t.j. kříženců býka zebra a krávy a genetickým vyšlechtěním původní formy tarpána - divokého koně. Zde jsem poprvé ve volné přírodě viděl losici s mládětem a bobří hrad s jeho obyvateli.

Pobyt na akci Balt v Polské lidové republice byl pro nás opět přínosem: jednak pozorováním pro nás nových druhů ptáků, jednak navázáním nových kontaktů a přátelství s polskými ornitology. I oni se rádi zúčastní akce Balt organizované u nás v Krkonoších a tím se rozšíří vzájemné spolupráce a výměna zkušeností. A to je myslím i jeden z cílů mezinárodní baltické akce.

Miloslav Hříbek
Pardubice

ORNITOLOGICKÉ POZNATKY Z EXPEDICE CARPATIA 1980

V roce 1980 uskutečnil opět Okresní dům pionýrů a mládeže v Trutnově pod vedením prof. J. Štycha přírodovědeckou expedici, tentokrát do Rumunské socialistické republiky. Mezi jejími účastníky byli i 4 členové ornitologické sekce při Správě Krkonošského národního parku /RNDr. P. Miles, M. Hříbek, M. [?] a P. Metelka/, kteří se spolu s dalšími zájemci věnovali

převážně pozorování a odchytu ptáků.

Díky tomu, že členové expedice měli k dispozici vlastní autobus, bylo možné v krátké době od 13.7. do 27.7. navštívit větší počet z přírodovědeckého hlediska pozoruhodných lokalit a seznámit se i s mnohými kulturními pamětihodnostmi a se současným životem obyvatel Rumunska. Ubytování jsme byli pod vlastními stany, v několika případech při přejíždění do velkých vzdáleností bylo nutno přespát i v autobuse.

Odborné činnost členů expedice spočívala v práci v sekcích, z nichž kromě naší ornitologické působily ještě sekce botanická, mineralogická, herpetologická a zoologická. Naším cílem byly vysokohorské oblasti Rumunska i oblast dunajské delty a mořského pobřeží. Na jednotlivých místech pobytu jsme zaznamenávali výskyt ptactva, zejména z hlediska jeho početnosti a druhové skladby.

V první části expedice, při které jsme navštívili vnitrozemské horské oblasti /Banát, Fagarašské hory, Răzezat/, jsme konstatovali, že se zdejší avifauna od naší krkonošské příliš neliší. Byly zde jen početněji zastoupeny některé druhy u nás velmi vzácné, jako orel křiklavý /*Aquila pomarina*/, krkavec velký /*Corvus corax*/, dudek chocholatý /*Upupa epops*/ a lejsek bělokrký /*Ficedula albicollis*/. Kolem potoků, a to i přímo v horských obcích, nás upoutalo neobyčejné množství konipasů horských /*Motacilla cinerea*/. Oproti tomu jsme i při průchodu rozlehlými horskými obcemi takřka nepozorovali u nás obvyklé vlaštovky, jiřičky, špačky, zvonky, zvonohlíky a konopky. V horských bukových lesích zazníval nejčastěji zpěv střízlíka obecného /*Troglodytes troglodytes*/, celkově se však lesní porosty jevily na ptactvo chudé. Snad byl tento dojem způsoben i pokročilou roční dobou, kdy se již většina ptačích druhů nápadně hlasově neprojevuje. V podhorských polohách byly zastoupeny i některé druhy známé z území naší republiky jen z nejteplejších oblastí. V prostoru solných jezer a ropných čerpadel u obce Solnik jsme například pozorovali pár orlů královských /*Aquila heliaca*/, kteří zde lovíli hojně se vyskytující sysly obecné /*Citellus citellus*/, viděli jsme zde také hraborníčky černohlavé /*Saxicola torquata*/ a lindušky úhorní

/Anthus campestris/. Na lokalitě Oravita jsme zaslechli též hlas a pozorovali nám neznámý druh strnada, kterého se nám nepodařilo přesně určit.

Zcela jiný obraz nám poskytly přímořské oblasti Rumunška, kde měla avifauna podstatně odlišný ráz a její bohatství před-
šilo naše očekávání. Bylo tomu tak především u brakických a
sladkovodních jezer v Istrii, severně od Constanty, kde jsme
byli ve dnech 19.7.-21.7. Tato nehluboká jezera s četnými měl-
činami se nacházela v rovinnaté bezlesé krajině, kde chyběly i
křovinaté porosty a rákosiny. Byl to zřejmě ideální terén pře-
devším pro bahňáky, kteří vyletovali kolem nás takřka při kaž-
dém kroku a shlukovali se do hejn čítajících sta i více jedinců.
Byly mezi nimi zastoupeny druhy nejen zde hnízdící, ale i
ty, které již nastoupily cestu do svých vzdálených zimovišť.
Neobyčejně hojně zde byly pisily čáponohé */Himantopus himantopus/*,
které zde ještě zřejmě hnízdily, neboť jednotlivé páry
před námi vyletovaly po způsobu našich čejek a dlouho nás za-
hlasitého křiku obletovaly. Také nádherní tenkozobci opační
/Recurvirostra avosetta/ se ještě místy zdržovali po párech,
na jiném místě jsme však spatřili jejich kompaktní hejno čí-
tající 800-1000 jedinců! Z tisíců zde přítomných vodoušů byl
nejhojnější vodouš rudonohý */Tringa totanus/*, následoval vo-
douš kropenatý */Tringa ochropus/*, vodouš bahenní */Tringa gla-
reola/* a vodouš štíhlý */Tringa stagnatilis/*. Ze severských
jespáků jsme zde již zastihli asi 30 jespáků křivozobých */Ca-
lidris ferruginea/* a několik jespáků malých */Caldris minuta/*.
Z dalších bahňásků jsme pozorovali v menším množství čejky cho-
cholaté */Vanellus vanellus/* a břehouše černoocasé */Limosa li-
mosa/*. Našeho kulíka říčního zastupoval kulík mořský */Chara-
drius alexandrinus/*. Z rybáků poletovali nad mělkými zátoka-
mi rybák obecný */Sterna hirundo/*, rybák černozobý */Gelochel-
idon nilotica/*, rybák černý */Chlidonias niger/*, rybák malý
/Sterna albifrons/ a rybák bahenní */Chlidonias hybrida/*. Kro-
mě velkého množství racků chechtavých */Larus ridibundus/* zde
byli i rackové stříbřití */Larus argentatus/* a rackové malí
/Larus minutus/. Jednotlivě i po skupinách postávaly při břeh-
zích volavky popelavé */Ardea cinerea/*, časté byly i volavky

bílé /*Casmerodius albus*/ a volavky stříbřité /*Egretta garzetta*/, viděli jsme i volavku červenou /*Ardea purpurea*/. Jezera a kolem nich se rozkládající travnaté pastviny byly též velkým shromaždištěm hus velkých /*Anser anser*/, které zde byly přítomny v počtu nejméně 2000 jedinců. U nás obvyklých hnízdících druhů kachen bylo na vodní hladině vidět jen poskrovně, naši pozornost však upoutaly 3 páry husic lišších /*Tadorna tadorna*/ s mláděty, kterých jeden pár vočil dokonce 16. Nad suššími pastvinami v okolí poletovalo ve vzduchu několik velkým vlačtůvkám se podobajících a nám dosud neznámých ptáků, které jsme teprve po chvíli určili jako ouhorlíky stepní /*Glareola pratincola*/. Překvapila nás též 2 veliká hejna břehulí říčních /*Riparia riparia*/, z nichž každé čítalo nejméně 500 exemplářů. Usedaly hromadně na zem a byly jako souvislá tmavá skvrna zdaleka viditelné. Spatřili jsme též přeletující skupiny ibisů hnědých /*Plegadis falcinellus*/ a 6 kolpíků bílých /*Platalea leucorodia*/, ptáků, jejichž zastižení v ČSSR je již velkou vzácností. Dočkali jsme se i pelikánů, jejichž výskytem je Rumunsko proslulé. Spatřili jsme jejich asi 50 kusové hejno a podařilo se nám se k nim i přiblížit a pořídit fotografické doklady. Byli to pelikáni obecní /*Pelecanus onocrotalus*/, kteří sem zřejmě zaletěli z nepříteliš vzdálené dunajské delty. Vzácnější pelikány kaďeřavé /*Pelecanus crispus*/ se nám spatřit nepodařilo.

Jen neradi jsme se loučili s touto na ptactvo tak bohatou lokalitou, čekal nás však ještě třídní pobyt u okraje rákosové džungle dunajské delty, na kterou jsme byli právem zvědaví. Utábořili jsme se v blízkosti Murighiolu u rázovité obce Dunavea, osídlené obyvateli ruské národnosti, a na gumových nafukovacích člunech jsme se pokoušeli pronikat i hlouběji do nitra vysokých rákosin. Na rozdíl od předchozích přehledných terénů u Histrie nám však neohledné rákosové porosty delty umožňovaly spatřit jen nepatrnou část bohatství avifauny, kterou ukrývaly. Nejhojnějšími brodivými ptáky zde byli volavka vlasatá /*Ardeola ralloides*/, kvakoš noční /*Nycticorax nycticorax*/ a bukáček malý /*Ixobrychus minutus*/. Až do těsné blízkosti našeho tábora zavítala neobvykle krotká volavka červená,

kteřá se stala vítaným fotografickým objektem. I zde jsme viděli ve výši přeletující ibisy hnědé, husy velké a jednoho pelikána obecného, spatřili jsme i několik kormoránů velkých /*Phalacrocorax carbo*/. Ve vodní zátoce před tábořem se vrhaly do vody různé druhy rybáků. Ve skupině velkých vrb u břehu nocovalo asi 30 vran obecných šedých /*Corvus corone cornix*/ a tamtéž jsme spatřili 6 hrdliček divokých /*Streptopelia turtur*/.

Zajímalo nás též osídlení rákosin drobnými druhy ptáků. Vizuelním pozorováním se mnoho zjistit nedalo, a proto jsme na okraj rákosiny napnuli 7 nárazových sítí. Výsledek byl překvapující: za jedno odpoledne a ráno se do nich pochtalo 134 rákosníků a jiných ptáků; nechyběl mezi nimi ani ledňáček říční /*Alcedo atthis*/, bělořit šedý /*Cyananthus cyaneus*/ a dudek chocholatý /*Upupa epops*/. Nápadný byl kontrast dvou různých prostředí. Tam, kde končilo rákosí, začínal mnohdy hned suchopár s hlinitými břehy, který byl domovem bělořita šedého, dudka chocholatého a dalších na suchých bezlesých stanovištích žijících ptáků, kteří však v podmínkách dunajské delty zaletovali až do okrajových porostů rákosin. V blízkém malém lomu jsme objevili i několik hnízdních nor vlhy pestré /*Merops apiaster*/, v kterých byla dosud krmena mléďata. Poblíž jsme spatřili i mandelíky hajní /*Coracias garrulus*/.

Jak v jezerech v Istrii, tak i na okrajích dunajské delty bylo na březích nesmírné množství obojživelníků, zvláště skokanů skřehotavých /*Rana ridibunda*/ a ropuch zelených /*Bufo viridis*/, kteří tvořili zřejmě hlavní zdroj potravy celé řady ptáků.

Pobytem u rumunského pobřeží naše expedice končila. Jen neradi jsme se loučili se svéráznou zemí, ve které jsme měli možnost spatřit tak mnoho zajímavého.

Po dohodě s Kroužkovací stanicí v Praze jsme během expedice prováděli příležitostná kroužkování ptáků, u kterých jsme též zaznamenávali biometrické údaje a prováděli odběr ektoparazitů. Okroužkovali jsme následující počet ptáků:

1. Rákosník obecný / <i>Acrocephalus scirpaceus</i> /	... 107
2. Strnad rákosní / <i>Emberiza schoeniclus</i> /	... 11
3. Rákosník velký / <i>Acrocephalus arundinaceus</i> /	... 8

4. Ďudníček menší / <i>Phylloscopus collybita</i> /	...	6
5. Šorec vodní / <i>Cinclus cinclus</i> /	...	6
6. Vodouš kropenatý / <i>Fringa ochropus</i> /	...	5
7. Vodouš rudonohý / <i>Tringa totanus</i> /	...	4
8. Červenka obecná / <i>Erithacus rubecula</i> /	...	3
9. Cvrčilka slavíkové / <i>Locustella luscinioides</i> /	...	3
10. Konipas horský / <i>Motacilla cinerea</i> /	...	3
11. Konipas bílý / <i>Motacilla alba</i> /	...	2
12. Rákosník proužkovaný / <i>Acrocephalus schoenob.</i> /	..	2
13. Strízlík obecný / <i>Troglodytes troglodytes</i> /	...	1
14. Šoupálek dlouhoprstý / <i>Certhia familiaris</i> /	...	1
15. Lajsek bělokrký / <i>Ficedula albicollis</i> /	...	1
16. Sýkora modřinka / <i>Parus caeruleus</i> /	...	1
17. Sýkora babka / <i>Parus palustris</i> /	...	1
18. Pěnice černohlavá / <i>Sylvia atricapilla</i> /	...	1
19. Brhlík lesní / <i>Sitta europaea</i> /	...	1
20. Pěnkava obecná / <i>Fringilla coelebs</i> /	...	1
21. Skřivan polní / <i>Alauda arvensis</i> /	...	1
22. Bělořit šedý / <i>Oenanthe oenanthe</i> /	...	1
23. Lednáček říční / <i>Alcedo atthis</i> /	...	1
24. Dudek chocholatý / <i>Upupa epops</i> /	...	1
25. Vodouš štíhlý / <i>Tringa stagnatilis</i> /	...	1
26. Jespák křivozobý / <i>Calidris ferruginea</i> /	...	1
27. Pisila čáponohá / <i>Himantopus himantopus</i> /	...	1
Celkem	...	175

RNDr. Petr Miles, Vrchlabí
 Miloslav Hříbek, Pardubice
 Martin Smola, Praha

ZAJÍMAVĚJŠÍ ORNITOLOGICKÁ POZOROVÁNÍ Z OKOLÍ RÝCHOR V ROCE 1980

Čáp černý /*Ciconia nigra*/

24.5. v hnízdě pod Sokolkcu, asi 950 m n.m., 3-4 pull.

Čáp bílý /*Ciconia ciconia*/

24.5. z louky nad Babím vzlétl 1 ex. a přetáhl směrem
 k Prkennému Dolu.

Husa velká /*Anser anser*/

22.2. táhl klín 53 ex. nad údolím směrem k Hubertusce.

Orl křiklavý /*Aquila pomarina*/

1.5. kroužil 1 suadultní ex. nad údolím Rýchor. Po chvíli

se ztratil v mlze. 23.5. pozoroval HŘÍBEK 1 ex. nad Rýchorskou
boudou.

Včelojed lesní /*Pernis apivorus*/

24.5. jsem pozoroval 3 ex. kroužící nízko nad sjezdovkou
u Prkenného Dolu. 8.6. pozorovala PTÁČKOVÁ 1 ex. kroužící nad
Žacléřským hřbetem.

Ostříž lesní /*Falco subbuteo*/

21.5. pozorovali HŘÍBEK a MAKALOUŠOVÁ 1 samce u Mraveneč-
níku. 7.6. spatřila PTÁČKOVÁ útočit 1 ex. na včelojeda. Asi
za hodinu přelétl snad tentýž pták údolím směrem k Hubertusce.

Dřemlík tundrový /*Falco columbarius*/

3.8. jsem vyplašil ze sloupu nad Ozonem, asi 740 m n. m.,
mladého dřemlíka tundrového. Prudce vzlétl proti protější strá-
ni a poměrně úzkou spirálou vykroužil do výšky a ztratil se za
hřebenem. Zřetelně byla vidět hnědé svrchní strana a pruhy
v rýžovéku.

Sluka lesní /*Scolopax rusticola*/

8.6. jsem ve stráni u sjezdovky z Prkenného Dolu, asi 760
m n. m., vyplašil samici sluky sedící na hnízdě. Snůžka číta-
la 4 vejce.

Sýc rousný /*Aegolius funereus*/

8.6. jsem zaslechl houkání sýce, které se ozývalo z lesa
od Sokolky. Šel jsem po hlase a došel ke smrku, na kterém se-
děl. Když jsem napodobil jeho hlas, přelétl na smrk vedle mne
a rozčileně se rozhlížel a houkal.

Skřivan lesní /*Lullula arborea*/

10.6. v lese u cesty od Hubertusky k Rýchorské boudě, asi
980 m n. m., zpívali 3 samci.

Cvrčilka zelená /*Locustella naevia*/

24.5. jsem ve stráni nad Babím, asi 640 m n. m., pozoroval
2 zpívající samce.

Zvonohlík zahradní /*Serinus serinus*/

9.6. u kravína pod Hubertuskou, asi 960 m n. m., poletoval

párek zvonohlíků. Jejich chování nasvědčovalo hnízdění.

Poznámka: Údaje uvedené bez označení pozorovatele jsou
z mé vlastní pozorování.

Martin Ptáček
Trutnov

JAK TO BYLO SE ZDIVOČELÝMI HOLUBY V KLÁŠTERSKÉ LHOTĚ

V roce 1953 uveřejnil s. Emil Flégl v Přírodovědeckých zprávách z Krkonoš /Oběžník přírodovědecké sekce Vlastivědného kroužku při OB - Vrchlabí/ zajímavý článek Zdivočelí holubi v Klášterské Lhotě, který se stal předmětem různých diskusí. Vzhledem k tomu, že jsem se se zdivočelými holuby v Klášterské Lhotě musel sám častokrát zabývat, rád bych uvedl, jak to s nimi bylo.

Po roce 1945 jsem se stal prvním nájemcem společenstevní honitby Klášterská Lhota a celé problematika zahnízdění holubů na nepřístupných místech skalních útesů je mi dobře známá.

Klášterská Lhota je malá podhorská obec a její katastrální hranice tvořily za okupace hranici s protektorátem Čechy a Morava. Obyvatelé této obce byli z převážné většiny Němci, kteří byli po r. 1945 odsunuti a zemědělské usedlosti byly postupně osídlovány českým nebo slovenským obyvatelstvem. Ještě v r. 1946 však zůstávaly některé z nich neosídlené.

Po odsunutých Němcích zůstala v opuštěných staveních různá domácí zvířata, o která se nikdo nestaral. Byly to hlavně kočky, které záhy zdivočely a páchaly velké škody na ptactvu i na lovné zvěři. Podobný osud postihl i domácí holuby, kteří opustili prázdné usedlosti a zahnízdili na nedalekých nepřístupných permských útesech nad Labem.

Zde zdárně vyhnízdili a v následujících letech se jejich stav zvyšoval a dosáhl počtu až asi 350 jedinců. Tito holubi zaletovali v té době ještě na malá políčka soukromých zemědělců osetá směskou, hrachem i obilím a působili na nich velké

škody, které jsem jako nájemce honebního společenstva musel uhrazovat. Nezbyvalo, než celou záležitost s holuby předat zemědělskému odboru ČNV ve Vrchlabí, který po prošetření situace povolil jejich odstřel.

Z humanních důvodů jsme se na ně vypravili až po vyvedení mláďat, i když úhrada škod jimi způsobených byla o to větší. Vcelku jsem spolu se dvěma kamarády myslivci reguloval stav holubů 4 x. Poprvé jsme střelili během jediné hodiny 103 holubů a při dalších třech akcích ještě 115.

Velmi mne však potěšilo, že po tomto zásahu se zbytek zde přítomných holubů přestěhoval zpět do holubníků v Klášterské Lhotě a v Kunčicích n. L. To již byli v usedlostech lidé a zdivočelí holubi dali znovu přednost symbióze s člověkem.

Od roku 1950 již ve skalách v korytě Labe u Klášterské Lhoty žádňý pár holubů nezahnízdil a ty se znovu staly pouze doménou puštíků, lečněčků a netopýrů.

Karel Ouzký starší
Špindlerův Mlýn

Z JARNÍHO TAHU PTÁKŮ V PODKRKONCŠÍ

/jeřáb popelavý, husa polní, čejka chocholátá, káně lesní/

7. března 1981 kolem 13,30 hod. , když jsem šel s manželkou po silnici směřující do Valteřic, pozoroval jsem tah jeřábů popelavých /Grus grus/. Ten den bylo mlhavo, zejména na horách. Nejprve jsem slyšel podivné hlasy letících ptáků, a když jsem se podíval na oblohu, uviděl jsem obrovský klín letících jeřábů, který čítal asi 150 exemplářů. Hned za ním letěl druhý klín jeřábů čítající asi 50 exemplářů. Jeřábi letěli ve výši asi 80 m ve směru od budovy lesního závodu ve Vrchlabí na Horní Brannou přes zamrzlé koupaliště na jihozápad. První dojem byl, že jsou to divoké husy, ale ihned jsem si povšiml jiného tvaru těla a zejména křídel, které jakoby se prohýbaly nahoru. Prvá formace tvořila takřka pravouhlý klín, druhé, která dotahovala prvou, se v letu měnila.

9. března jsem pozoroval přelet 70 hus a 100 čejek chocholatých ve Vrchlabí ve směru od Černé hory na Brannou. Téhož dne jsem sledoval tah kání lesních, letících opačným směrem. Zprvu jsem je nepočítal, ale když jsem si uvědomil, že ve stejném směru letí již asi desátá káně, začal jsem je počítat a bylo jich ještě 18. Neletěly ve skupině, ale jednotlivě v dohledu za sebou. V těchto dnech byl silný tah ptáků i v noci, neboť řada známých, zejména myslivců, mne upozorňovala na pozorování táhnoucích hejn, zejména divokých hus.

Miroslav Němec
Vrchlabí

6.3.1981 v 10,20 hod. přetahovalo nad obcí Prosečné hejno hus polních /*Anser fabalis*/ čítající přibližně 250 exemplářů. Husy letěly ve výši asi 120 m ve třech klínech a postupně vytvářely jeden dlouhý klín. Po třech minutách se objevilo další hejno čítající 20 jedinců.

7.3.1981 v 15,00 hod. táhlo hejno asi 180 hus polních nad Vrchlabím. Téhož dne jsem spatřil v 17,30 hod. další hejno hus polních nad obcí Horní Kalná.

13.3.1981 v 9,30 hod. jsem viděl nad obcí Horní Kalná letět v nepravidelném tvaru 6 jeřábů popelavých /*Grus grus*/.

Téhož dne /13.3./ odpoledne jsem podél silnice v Horní Kalné napočítal na úseku dlouhém asi 800 m 17 kání lesních.

Josef Kalenský
Vrchlabí

PŘEHLED PTÁKŮ OKROUŽKOVANÝCH V OBLASTI KUKONČŠ V ROCE 1980

1. Vlaštovka obecná / <i>Hirundo rustica</i> /	...	754
2. Pěnkava obecná / <i>Fringilla coelebs</i> /	...	304
3. Havran polní / <i>Corvus frugilegus</i> /	...	176
4. Červenka obecná / <i>Erithacus rubecula</i> /	...	168
5. Pěvuška modrá / <i>Prunella modularis</i> /	...	142

6.	Dlask tlustozobý / <i>Coccothraustes coccothraustes</i> /	111
7.	Sýkora uhelníček / <i>Parus ater</i> /	96
8.	Králíček obecný / <i>Regulus regulus</i> /	90
9.	Drozd zpěvný / <i>Turdus philomelos</i> /	79
10.	Hýl obecný / <i>Pyrrhula pyrrhula</i> /	76
11.	Budníček menší / <i>Phylloscopus collybita</i> /	68
12.	Linduška lužní / <i>Anthus pratensis</i> /	68
13.	Sýkora modřinka / <i>Parus caeruleus</i> /	58
14.	Rehek domácí / <i>Phoenicurus ochruros</i> /	53
15.	Čížek lesní / <i>Carduelis spinus</i> /	50
16.	Sýkora koňadra / <i>Parus major</i> /	41
17.	Budníček větší / <i>Phylloscopus trochilus</i> /	37
18.	Rákosník obecný / <i>Acrocephalus scirpaceus</i> /	33
19.	Konipas horský / <i>Motacilla cinerea</i> /	33
20.	Strnad obecný / <i>Emberiza citrinella</i> /	29
21.	Rákosník zpěvný / <i>Acrocephalus palustris</i> /	29
22.	Pěnice slavíkové / <i>Sylvia borin</i> /	29
23.	Pěnkava jikavec / <i>Fringilla montifringilla</i> /	28
24.	Křivka obecná / <i>Loxia curvirostra</i> /	24
25.	Sýkora lužní / <i>Parus montanus</i> /	23
26.	Kachna divoká / <i>Anas platyrhynchos</i> /	23
27.	Káně lesní / <i>Buteo buteo</i> /	20
28.	Konipas bílý / <i>Motacilla alba</i> /	18
29.	Kos černý / <i>Turdus merula</i> /	18
30.	Ťuhák obecný / <i>Lanius collurio</i> /	18
31.	Rehek zahradní / <i>Phoenicurus phoenicurus</i> /	17
32.	Strnad rákosní / <i>Emberiza schoeniclus</i> /	17
33.	Sýkora parukářka / <i>Parus cristatus</i> /	17
34.	Čečetka zimní / <i>Carduelis flammea</i> /	16
35.	Lejsek černohlavý / <i>Ficedula hypoleuca</i> /	16
36.	Pěnice hnědokřídle / <i>Sylvia communis</i> /	15
37.	Stehlík obecný / <i>Carduelis carduelis</i> /	15
38.	Rákosník proužkovaný / <i>Acrocephalus schoenobaenus</i> /	14
39.	Sýkora babka / <i>Parus palustris</i> /	14
40.	Brhlík lesní / <i>Sitta europaea</i> /	14
41.	Straka obecná / <i>Pica pica</i> /	12
42.	Linduška horská / <i>Anthus spinoletta</i> /	11
43.	Lejsek šedý / <i>Muscicapa striata</i> /	10
44.	Kos horský / <i>Turdus torquatus</i> /	9
45.	Poštolka obecná / <i>Falco tinnunculus</i> /	9
46.	Torýs obecný / <i>Apus apus</i> /	9
47.	Bramborníček hnědý / <i>Saxicola rubetra</i> /	8
48.	Špaček obecný / <i>Sturnus vulgaris</i> /	7
49.	Pěnice pokřovní / <i>Sylvia curruca</i> /	6
50.	Zvonohlík zahradní / <i>Serinus serinus</i> /	6
51.	Puštík obecný / <i>Strix aluco</i> /	6
52.	Linduška lesní / <i>Anthus trivialis</i> /	5
53.	Sojka obecná / <i>Carrulus glandarius</i> /	5
54.	Mlynařík dlouhoočasný / <i>Aegithalos caudatus</i> /	5
55.	Pěnice černohlavá / <i>Sylvia atricapilla</i> /	4
56.	Ledňáček říční / <i>Alcedo atthis</i> /	4
57.	Skorec vodní / <i>Cinclus cinclus</i> /	4
58.	Střízlík obecný / <i>Troglodytes troglodytes</i> /	3
59.	Králíček ohnivý / <i>Regulus ignicapillus</i> /	3
60.	Strakapouď velký / <i>Dendrocopos major</i> /	3

61. Šoupálek dlouhoprstý / <i>Certhia familiaris</i> /	...	3
62. Konopka obecná / <i>Carduelis cannabina</i> /	...	3
63. Růkosník velký / <i>Acrocephalus arundinaceus</i> /	...	2
64. Budníček lesní / <i>Hyloscopus sibilatrix</i> /	...	2
65. Šoupálek krátkoprstý / <i>Certhia brachydactyla</i> /	...	2
66. Sedmihlásek hajní / <i>Hippolais icterina</i> /	...	2
67. Vúr velký / <i>Bubo bubo</i> /	...	2
68. Čejka chocholatá / <i>Vanellus vanellus</i> /	...	2
69. Jestřáb lesní / <i>Accipiter gentilis</i> /	...	2
70. Cvrčilka zelená / <i>Locustella naevia</i> /	...	1
71. Slavík tmavý / <i>Luscinia luscinia</i> /	...	1
72. Modrák ob. středoevr. / <i>Luscinia svecica cyan.</i> /	..	1
73. Drozd kvičala / <i>Turdus pilaris</i> /	...	1
74. Vrabec polní / <i>Passer montanus</i> /	...	1
75. Chřástal vodní / <i>Rallus aquaticus</i> /	...	1
76. Lelek lesní / <i>Caprimulgus europaeus</i> /	...	1
77. Krahujec obecný / <i>Accipiter nisus</i> /	...	1
Celkem		... 3008

RNDr. Petr Miles

ZÁJEMCŮM O ÚČAST NA AKCI BALT V KRKONOŠÍCH V ROCE 1981

Akce Balt je v r. 1981 plánována v oblasti Krkonoš na dvou místech v následujících termínech:

Špindlerovka, 15.8.-31.10.1981

Staré Buky-Pilníkov, 22.7.-31.7.1981

Na obou stanovištích bude prováděn odchyt do sítí, u Špindlerovky i do helgolandské vrše a na světlo.

Během akce je počítáno s přítomností 2-3 osob, v době maximálního průtahu ptáků koncem zříí a v říjnu je možné tento počet zvýšit na 4. Vedoucí každé skupiny musí být členem Čs. ornitologické společnosti a mít platné povolení ke kroužkování ptáků.

Pracovní činnost bude následující: pravidelné kontroly sítí a helgolandské vrše, kroužkování odchycených ptáků a jejich vážení a měření, péče o volavé ptáky, soustavné záznamy vizuálních pozorování a vypracování výsledné zprávy na konci každé pentády.

V případě krajně nepříznivého počasí /sněžení, námrazy/

urychlené stažení sítí a po zlepšení povětrnostních podmínek jejich opětné napnutí. Pomoc při stavění, případných úpravách a demontáži helgolanské vrše.

Účastníkům bude hrazeno jízdné hromadným dopravním prostředkem a diety a zajištěno ubytování v přistavené maringotce vybavené na způsob biologické stanice. Podmínkou je účast po dobu alespoň jedné pentády. Linkovým autobusem i soukromým vozidlem lze přijet až ke Špindlerovce, kde je též možnost stravování.

Písemné přihlášky s uvedením doby, po kterou byste se mohli akce zúčastnit, zašlete na Správu Krkonošského národního parku ve Vrchlabí na mé jméno.

RNDr. Petr Miles

P R U N E L L A

Zpravodaj Oblastní ornitologické sekce
při Správě Krkonošského národního parku ve Vrchlabí

1/1981

Ročník VII

Redaktor: RNDr. Petr Miles, CSc.

Redakční rada: Petr Fišer, Jan Grúz, RNDr. Petr Miles

Vydává Správa Krkonošského národního parku ve Vrchlabí
jako účelový tisk

Povoleno odborem kultury ONV Trutnov pod č. j. 99/77

č. bl.: 462, 463, 465-467, 469-473, 475-480, 409-412,
414-418, 420-421, 423

